

Tăcere, unire și muncă: prin acestea vom învinge.

Anul LXVII

Arad, 28 Noemvrie 1943

Nr. 48

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. FeleaABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

CIRCULARĂ

La 1 Decemvrie 1943 se împlinește un sfert de veac de când Românii din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, prin libera lor voință, au hotărît să se unească cu frații lor din celelalte provincii. Să dăm acestei aniversări toată cinstirea cuvenită celui *mai mare act al istoriei noastre*. Numai astfel ne vom îndeplini o sacră datorie față de lungul șir de generații care L-au pregătit; *față de aceia care, în momentul când a bătut ceasul hotărîtor, au știut să fie la înălțimea chemării lor; față de noi înșine și față de urmașii noștri*.

Căci Unirea dela 1 Decemvrie 1918 n'a fost o simplă întâmplare, datorită unui fericit joc de împrejurări, un hazard al istoriei, un noroc căzut pe capul nostru în momentul când ne așteptam și eram mai puțin pregătiți pentru înfăptuirea ei. Ea este consecința firească a unor străduinți de veacuri, pentru apărarea și păstrarea ființei noastre etnice, pentru desăvârșirea ei prin cultură și libertate și pentru înălțarea ei între celelalte neamuri civilizate ale lumii. *Lungul șir de generații care au sfințit cu sacrificiile și au luminat cu conștiința lor drumul Alba Iuliei și-au dat seama că unirea este suprema garanție a existenței noastre, pasul cel mai însemnat pentru ca acest neam să-și poată arăta darurile dumnezeiești cu care a fost însestrat. De aceea au murit cu visul ei și cu convingerea că, mai curând sau mai târziu, neamul românesc va atinge și el acest liman al fericirii sale, spre care a năzuit și care a fost atins de cele mai multe popoare civilizate. Să ne aducem aminte cu pietate, în această zi aniversară de acești înaintași, cunoscuți și necunoscuți, căsuți pe drumul Alba-Iuliei.*

Dacă actul dela 1 Decemvrie 1918 a fost săvârșit, cu atâta hotărîre și înțelepciune, în deplină solidaritate, în spiritul moștenirii rămase dela generațiile trecute, al intereselor per-

manente ale neamului și al înaltelor principii de dreptate și de civilizație, care singure dau un rost indivizibil și neamurilor pe pământ, aceasta se datorește însă, în cea mai mare măsură, celor care au avut în acel moment conducerea destinelor noastre. Unii dintre ei au trecut în lumea umbrelor; alții trăesc încă în mijlocul nostru. Să ne plecăm, în această zi, genunchii în fața amintirii celor dintâi și să îmbrățișăm cu toată dragostea, stîm și recunoștința noastră pe cei din urmă.

Cinstind cum se cuvine pe acești înaintași ne cinstim pe noi înșine, căci dovedim că am înțeles legea vieții lor, legea Alba-Iuliei și am înscris-o definitiv în inimile noastre, așa cum ei înșiși au înscris-o. E necesar să arătăm acest lucru în orice moment, dar mai ales în acest tragic ceas al istoriei noastre, când, împotriva voinței noastre și fără să se țină seama de cele mai elementare drepturi ale popoarelor, legea Alba-Iuliei a fost sfărmată și milioane de frați au ajuns să poarte iarăș jugul odios al strefinului. Să strigăm în fața lumii civilizate că ceea ce s'a făcut la 1 Decemvrie 1918 nu poate fi desfăcut... și nici o conștiință de Român nu poate rămânea liniștită, nici o jertfă nu este de prisos pentruca patrimoniul Alba-Iuliei să fie restaurat.

Pătrunsă de aceste porunci care ne vin de dincolo de morminte, conștiința de menirea ei la marea răscruce prin care trecem, și în convingerea că exprimă aspirațiunile cele mai sfinte ale întregului popor românesc din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, Asociațiunea Astra a luat deciziunea de a comemora un sfert de veac dela Unire prin:

Serbări comemorative în fiecare desprăzământ central județean, de plasă și cerc cultural, cu concursul tuturor instituțiilor și asociațiilor culturale și patriotice.

Din programul acestor serbări nu trebuie să lipsească un parastas, în amândouă bisericile românești, pentru pomenirea Regelui Ferdinand și a Reginei Maria, a organizatorilor și a delegaților dela Alba-Iulia, trecuți la cele veșnice; a luptătorilor pentru Unire de pe întreg pământul românesc; a soldaților care în războiul trecut și-au dat sângele pentru înfăptuirea ei; precum și al acelor care, în războiul actual, și-l varsă cu atâta prisosință pentru a o restaura.

Restul serbării va avea de asemenea un caracter călăsește, se poate de solemn și de sobru. În cuvântarea, sau conferința, care se va rosti cu acest prilej, va fi evocată adunarea dela 1 Decembrie 1918 cu întreaga ei semnificație pentru timpurile de astăzi. Vă vom expedia o broșură a d-lui prof. Silviu Dragomir cu material pentru această conferință.

Președintele Astrei

(ss) Iuliu Moldovan

Secretar

(ss) Ion Breazu

Andrei Șaguna

La 70 ani dela moartea lui și 80 ani dela restaurarea Mitropoliei Ardealului

„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v'au grăit cuvântul lui Dumnezeu, la a căror săvârșire a vieții privind, să le urmați credința“.
(Evrei 13, 7).

Carlyle, în cartea sa despre „Eroi“, fixează cu o vie admirație chipurile marilor creatori, a căror viață izbucnește tumultos din adâncuri de suflete alese, inundând orizonturi, ce se proiectează puternic peste paginile istorice ale omenirii. Eroismul faptei, creator de valori absolute, nu este numai o manifestare a fizicului, ca rezultat al unor lupte brutale, ci este, mai ales, înălțarea frenetică a vieții pe platoul rareori atins al unei extraordinare afirmări de sine pentru binele comun. Și în această înfrățire cu destinul, sufletele mari, desbrăcate de orice patimă, se îndreaptă cu sete spre izvorul sacru al divinității. De aceea eroismul ideal este atât de rar, fiindcă necesită o adâncă descătușare de egoism, care înseamnă neagație, adică moarte.

Cei vechi reprezentau tipul eroismului în sculpturi masive, unde se evidențiază, plastic de altfel, estetica musculaturii, perfecțiunea liniilor și agerimea privirii. Dar cât sunt de departe aceste conturări fizice — cari satisfac privirea, dar nu încântă inima — de adevărații eroi ai spiritului...

În lupta pentru un ideal, omul superior spiritualicește, înfruntând propriul său destin, necunoscând obstacolele și jertfindu-și adeseori existența, răsbate

triumfal spre biruința finală, oricât de pietros ar fi drumul pe care trebuie să-l străbată.

Primii creștini uciși prin catacombe — o Jeana d'Arc, Giordano Bruno, sau Hus, eroi ai credinței lor — încovoiați sub un destin crud, au simțit, în extazul ultimului moment de palpitate, fericirea pură a jertfei lor.

Dar peste moartea trupului lor s'a prelungit, ca un omagiu, recunoștința și admirația secolelor, care întotdeauna înregistrează cu idolatră exactitate întreaga măreție a faptei lor.

Iar sub tulpana acestor giganti, asistăm noi, modeste creaturi, incapabile de-a le urma pilda. Totuși în inimile noastre, frământate în an-grenajul unei vieți vegetale, simțim, nu odată, necesitatea de-a ne confunda ființa noastră cu a lor și de a ne adăpa setoși din fântâna pură a duhului lor izbăvitor.

Acesta este rostul unor evocări, ca cea pe care o face Ardealul, în fiecare an la 30 Noembrie, când capul nostru smerit se apleacă duios și cucernic în fața memoriei marelui Mitropolit Andrei Șaguna, o figură eroică a Bisericii noastre române ortodoxe.

Apărut la o răscruce de istorie, când împilările dușmanilor erau tot mai vrăjmașe, sufletele tot mai răvășite de suferințe și de necazuri, această apariție a Mitropolitului Șaguna a fost pentru noi scut în contra dușmanilor și nădejde pentru cei năpăstuiți de soartă.

Istoria popoarelor mari însemnează pe fiecare filă asemenea chipuri legendare; popoarele mici, însă, rareori au satisfacția de-a smulge, din sânul tainicelor adâncuri ale vieții, energii care să lumineze cu făclia gândului lor generații întregi.

Și dacă veacul al 19-lea, prin mișcarea pașoptistă a dat naștere unei pleiade de personalități, cea care strălucește mai puternic și a cărei imagine se profilează mai viu în inimile noastre este aceea a Mitropolitului Șaguna.

Iată cum ni-l creionează poetul pătimirii noastre, Octavian Goga, — altă figură legendară — în cartea sa epocală „Mustul care fierbe“: „Minte de o compresie cu totul particulară pentru toate situațiile politice, om de tact și fin diplomat, spirit cizelat de cultură și perfect echilibrat, pregătit deopotrivă pentru speculațiile abstracte ca și pentru acțiunile pozitive, urmașul de scaun al blagocestivului Vasile Moga, aducea cu sine și un element psihologic nou, linia de avânt și îndrăsneală, temperamentul de revoluționar și conspirator, o reminiscență atavică, cine știe, din sufletul agitat al Macedoniei. Inzestrat cu o personalitate multiplă și bogată, Șaguna a devenit astfel dirigitorul destinului nostru politic în Ardeal“.

Talent creator și organizator desăvârșit, n'a putut să-l înăbușe, nici să-l facă să ezite măcar, nici mulțimea mizeniilor, nici nimicnicia celor răi și ne-

înțelegători. Din contră, toate acestea l-au întărit și mai mult, convins că faptele sale îl vor duce fără îndoială la biruința finală. Aceasta este concepția adevăraților eroi! Fiindcă Andrei Șaguna, cu venerabila-i figură de patriarh creștin, este tipul preotului erou, care a atins culmi, pe care puține ființe se înălțesc.

De aceea ni se par adevărate cuvintele de omagiu ale ziarului german: „Herm. Zeitung“, scrise la moartea lui: „La puțini oameni s'a manifestat stăruința de fier, pentru a face ca dorința lor să străbată și peste mormânt, așa de puternic, ca la Șaguna“. Aceste cuvinte vin ca o confirmare a unui adevăr rostit chiar de însuși Șaguna în timpul cât era bolnav: „Când vă veți întoarce dela groapa mea, veți cunoaște pe cine ați pierdut!“ E extraordinară această convingere a superiorității sale, verificată ulterior, nu numai de contemporanii săi, ci de însăși posteritatea.

Vom schița în fugă, ca o reîmprospătare, anumite fapte, care marchează pietrele de granit ale personalității sale puternice.

Activitatea lui Șaguna se proiectează dealungul istoriei sub o mulțime de aspecte. Toate tindeau însă spre acelaș scop care era, după însăși cuvintele sale: „...pe Românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deștept și cu voie către tot ce-i adevărat, plăcut și bun să-i trag“.

La denumirea sa de episcop al Ardealului, se pronunță în felul următor: „Mă voi strădui din toate puterile neostenit să fiu tatăl clerului și al poporului nostru; tată zic; voiesc să fiu, și încăodată zic, tată să fiu în înțelesul cel adevărat“.

Grija lui de căpetenie a fost prin urmare „deșteptarea din somnul adânc“ a iobagilor ardeleni, pe care i-a iubit din toată ființa sa și pentru ale căror suferințe îi săngera inima. Dar această „deșteptare“ nu înțelegea să o facă decât prin Biserica Domnului. De aceea gândul său s'a îndreptat mai întâi în spre ridicarea Bisericii ortodoxe din umilința în care o impuseseră vitregia sorții, inconștiența incapacităților lașe și fărădelegea criminală a conducătorilor, parveniți printr'un surprinzător destin istoric.

Emanciparea noastră de sub ierarhia sârbească și reînființarea vechei mitropolii ardelenene, pe care a ilustrat-o atât de impunător persoana sa, răspundeau unor necesități naționale și unei dreptăți istorice.

Dar fapta cea mai răsunătoare, care străbate veacurile, este constituția pe care a dat-o Bisericii sale și care învederează o minte luminată de prevedere și înțelegere a stărilor morale și politice. Statutul organic este piatra unghiulară a unei noi vieți religioase. Principiul național și democrat sunt bazele acestui statut, ce corespunde tuturor exigențelor vieții, chiar și a timpului nostru modern.

Participarea sa în 1848 pe Câmpia Libertății, ca reprezentant al Bisericii ortodoxe, ni-l înfățișează pe Șaguna ca pe un vajnic naționalist, deși atâtea, din cauza bunelor sale relații cu împăratul și cu puternicii zilei, se îndoiau de sentimentele sale naționale.

Organizarea clerului, înființarea tipografiei Arhidiecezane în care a tipărit atâtea cărți, a organului „Telegraful Român“ și a atâtor școli secundare, primare și populare, întregesc această vastă operă de clădire culturală și națională a poporului românesc.

Înființează „Asociația transilvăneană pentru cultura poporului român“ — cunoscută mai ales sub denumirea de „Astra“. Această asociație avea scopul ca să exprime „unitatea națională și să paralizazeze prin mijloacele literare și culturale divergențele confesionale“ (Prof. Ioan Lupas).

Aceste schițări formează sinteza unei prodigioase activități ca rezultat al unui suflet mare și al unei inteligențe surprinzătoare.

Anul 1873 a fost însă atât de vitreg. Moartea nu l-a cruțat nici pe marele Mitropolit Andrei Șaguna, căci l-a răpit prea de vreme din mijlocul celor pentru care a luptat viața întreagă.

În cimirul comunei Rășinari, din preajma Sibielui, sub lespede rece de piatră, la poalele codrului verde, zac — de șaptezeci de ani — urmele pământești ale bunului, înțeleptului și slăvitului Șaguna.

Figura lui, pătrunzând adânc în conștiința acestui neam, va stăpâni întotdeauna în sufletele tuturor, vie și strălucitoare, ca a unui înger păzitor.

Luptând în viață pentru un ideal sfânt, pentru o cauză dreaptă, Șaguna și-a încununat fruntea cu aureola eroică a unei biruinți nepieritoare.

Pr. Mircea Munteanu

Despre ce să predicăm?

În *Duminica a 27-a după Rusalii* (5 Decembrie) — tema: **Adevărata frumusețe**.

În multe cărți scrise de oameni: în povestiri, nuvele sau romane, infirmitățile trupesti ale persoanelor descrise acolo sunt în așa fel prezentate, încât provoacă oroare sau desgust. Vă amintiți de cocoșatul dela Notre-Dame: Quasimodo, de becisnicul Chilon Chilonides din „Quo Vadis“, de gârbovul Picu Hartular din romanul „Oraș Patriarhal“, și încă de mulți alții de care nu mi amintesc acum. Toți sunt priviți și prezentați cu cruzime: omenește, adică. Într'adevăr într'un corp urât, trebuie neapărat să trăiască și un suflet urât? O soră a tatei, gârbovă dintr'un nenorocit accident din copilărie, era urâtă — se spune. Fiindcă nouă copiilor din casă ne era dragă pentru sufletul ei bun. Pentru noi era frumoasă.

Tot așa în Cartea scrisă de Duhul sfânt, în Scriptură, care pătrunde adânc până în sufletul omenesc, nu înfățișarea exterioară fa omului dă tonul. Pe femeia gârbovă din evanghelia de azi, Mântuitorul Hristos, fără să fie rugat, a chemat-o la el și a vindecat-o, cu toate că știa că astfel își va atrage învinuiri din partea dușmanilor ce-l pândiau: era în zi de Sâmbătă — zi de repaos. Nu se ferea și nu-l desgustau schilozii, ci lor le împărtășea mai multă dragoste. Pentru Iisus nu înfățișarea exterioară era totul, ca pentru noi cei de azi. Ca Dumnezeu, el pătrundea înlăuntrul omului, în suflet, unde într'adevăr vedea, frumusețea sau urâtenia adevărată.

Există o părere, îndeobște răspândită, despre urâtenie și frumusețe, părere ce are urmări foarte însemnate în viața noastră, atât de însemnate, încât merită să ne ocupăm de ea. Căci dacă am înțelege frumusețea așa cum trebuie, multe tragedii, în familie, în prietenie, în raporturile sociale de tot felul, s'ar putea evita. Dar cei mai mulți luăm în seama numai forma exterioară a frumuseții sau urâciunii. Or, această părere este departe de aceea a lui Iisus Hristos, care ne îndeamnă, zicând: „Nu judecați după înfățișare” (Io. 7, 24).

După înfățișare înțelegea frumusețea lumea antică greco-romană, în genere. Atunci se pare că s'a atins culmea acestui ideal păgân de frumusețe. Mărturii ne-au rămas minunatele statui ce împodobesc marile muzeie de azi... Și totuși această lume a frumuseții trupesti ne-a dat și cele mai monstruoase figuri ale istoriei: pe ucigașul de copii Irod, pe trădătorul de țară, desfrânatul Alcibiades, pe lașul Pilat, pe nebunul criminal, însetat de glorie Neron, și pe cele mai abjecte ființe feminine, care-și ucideau din distracție sclavele, înfigându-le în inimă lungile ace de cap, și care în loc de inimă aveau în piept o cloacă îngreșetoare. Nu erau toți aceștia frumoși trupesti? Și totuși: ce ființe josnice! Pot ei fi considerați frumoși, cu tot dinadinsul? Nu pentru că sufletul le era urât, monstruos. Aci în suflet este adevărata urâtenie, după cum tot acolo poate fi și adevărata frumusețe.

Când a fost trimis Profetul Samuil ca să ungă alt rege în locul lui Saul cel lepădat de Dumnezeu, pe unul din cei opt fii ai lui Iessei din Vifleiem, a văzut din capul locului pe cel mai în vârstă, frumos și înalt. Se pregătea deci să-l miruiască. Inșă Scriptura ne spune, că însuși Dumnezeu i-a zis atunci lui Samuil: „Nu te uita la înfățișarea lui și la înălțimea staturii lui, căci, l-am înălțurat pe el. Numai omul se uită la ochi, dar Domnul se uită la inimă” (I Impărați

16, 7). Și după acest criteriu — după frumusețea sufletului — Samuil a uns, în sfârșit, ca rege în Izrael, pe cel mai mic dintre frați, pe David cel ce păzea oile. El n'a miruit pe cei frumoși la trup, ci pe cel frumos la suflet.

În această întâmplare se învederează de către însuși Dumnezeu unde trebuie căutată adevărata frumusețe. Și Mântuitorul judeca pe oameni tot după sufletul lor, nu după înfățișarea trupului: „Vai vouă, Cărturarilor și Fariseilor fățarnici — muștra el pe dușmanii săi neîmpăcați — Că vă asemănați mormintelor celor văruițe, care dinafară se arată frumoase, iar dinlăuntru sunt pline de oasele morților și de toată necurăția” (Mt. 23, 27). Iată, dar, unde trebuie căutată și urâtenia adevărată: tot în suflet. Frumusețea din afară, întocmai ca și urâtenia, nu e un indiciu sigur pentru frumusețea sufletului. Câtă murdărie morală, nu se ascunde uneori după o înfățișare frumoasă, și câte gânduri ucigașe nu maschează un zâmbet bine studiat! „Morminte văruițe” s'ar putea numi, după expresia lui Iisus, acești oameni, care numai pe dinafară caută să fie frumoși, iar în adâncul sufletului lor sunt urâți și plini de necurăție. Aceștia sunt cu adevărat urâți, pentru că sufletul le este urât, iar nu cei schilozii trupesti. Învățătorul bisericesc Clement Alexandrinul scrie într'o carte a sa (Pedagogul), că „numai în suflet se învederează, atât frumusețea, cât și urâtenia”. Urât este și va rămâne, înaintea lui Dumnezeu, cel cu sufletul păcătoșit; și frumos este cel cu suflet nobil, indiferent de frumusețea sau urâtenia trăsăturilor trupesti, căci în creștinism nu încap „căutare la față” (Iac. 2, 1).

Cine n'a simțit vre-odată măcar umbra unei dorințe de a fi, de a deveni frumos? Dacă n'ar fi adevărat ceea ce spun, n'ar exista institutele și alte mijloace de înfrumusețare. Această dorință nu este în sine sa o simplă vanitate. Tendința spre frumusețe e sădită de Dumnezeu în sufletul nostru. Deșertăciune ar fi numai dorința după frumusețea trupestă pur și simplu, o frumusețe incompletă, falsă. Dar dorința după adevărata frumusețe, cea sufletească, e cât se poate de firească. Ea tinde la refacerea chipului și asemănării noastre cu Dumnezeu, care s'a stricat prin căderea lui Adam. „Fiți frumoși!” Aceasta e porunca instinctului adânc înrădăcinat în ființa noastră. Să ascultăm această poruncă, dar să n'o răstălmăcim: nu în trup trebuie să ne înfrumusețăm, ci în suflet. Căci am văzut altădată că în suflet stă adevărata valoare a omului și sufletului i se cuvine, prin urmare, hegemonia în ființa omenească. Trupul trebuie să i se supună, și astfel ajungem

la armonia între suflet și corp, care se vedește pe fața omului. Noblețea sufletului imprimă și figurii omenestii o frumusețe netrecătoare, ce se remarcă și sub o înfățișare trupească mai puțin frumoasă.

Așa citim în Biblie că după ce a vorbit Moise cu Dumnezeu pe muntele Sinai, fața lui a devenit luminoasă, încât trebuia să-și pună maramă pe obraz când a coborât printre ceilalți oameni. „Pielea feței lui strălucea” (Exod. 34, 29), căci sufletul său în preajma Divinității s'a împărtășit mai întâi de acea frumusețe slăvită care i s'a revărsat pe față.

Intr'un cântec din Divina Comedie, poetul Dante spune că, urcând spre cer împreună cu iubita sa Beatrice, la un moment dat, în imensitatea spațiului stelar, nu-și mai putea da seama dacă urcă, stă pe loc, sau coboară. Privind, însă, pe Beatrice, văzu cum ea devine din ce în ce tot mai frumoasă. Aceasta însemna că ei nu stau pe loc ci urcă, fiindcă frumusețea tot mai strălucitoare a iubitei e urmarea apropierei lor de cer. (După: I. Petrovici: Valoarea omului).

Aceasta vrea să spună că cu cât suntem mai aproape de Dumnezeu, adecă mai buni, cu atât mai frumoși suntem, sufletește, dar prin aceasta și trupește. Deaceea exclama Psalmistul prevăzându-l peste veacuri pe Hristos: „*Impodobit ești cu frumusețe mai mult decât fiii oamenilor și har se varsă de pe buzele tale*” (Ps. 44, 3). De ce era mai frumos ca toți? Fiindcă și după duhul său, ca om, era mai bun ca toți. „Nu visați — zice Lavater, fizionomistul inspirat — să înfrumusețați pe om, fără să-l faceți mai bun”. (Feuchtersleben: Higiena sufletului).

E post și vine iarna: timp potrivit pentru înfrumusețarea noastră. Prin mărturisire și cuminecare să ne curățim sufletul. Prin milostenie să ni-l împodobim. Și astfel să ne câștigăm frumusețea cea netrecătoare. Stă undeva scris că „frumoase, sunt picioarele celui ce pe munte vestește pacea”. Adăugăm a spune că frumoși sunt și ochii înlacrimați de mila celor sărmani; frumoasă e fața care se pleacă prin milostivire spre durerea neputincioșilor; frumoasă e mâna ce luice ajută pe văduvă și pe orfan; căci frumos e sufletul care le conduce pe toate. Căutați această frumusețe. Și ascultați-l pe sf. Petru: „*Podoaba voastră să nu fie cea din afară — ca împletirea părului, ca punerea podoabelor de aur și ca îmbrăcarea hainelor scumpe — ci omul cel tainic al inimii în nestricăcioasa podoabă a duhului blând și liniștit, care este de mare preț înaintea lui Dumnezeu*” (I. Petru 3, 3-4).

La Sf. Păr. Nicolae (6 Decemvrie) — tema: **Virtutea.**

Viața e luptă. A trăi nu este o petrecere ușoară. Dela scaunul și masa de care ne lovim în copilărie, și până la greutățile, ispitele și durerile maturității, viața ne pune în cale obstacole și probleme, care trebuiesc rezolvate prin necontenită luptă. Deaceea Biserica lui Hristos cea de pe pământ se numește: luptătoare, ce stă prin Mântuitorul în legătură vie cu Biserica triumfătoare, a Sfinților, care au terminat cu succes lupta acestei vieți. Sfinții sunt într'adevăr niște măestri care au triumfat în lupta vieții pământești, și ne pot fi și în această privință modele de urmat. Căci măestria lor se cheamă virtute. Și unul din cele mai alese modele în această privință este sf. Ierarh Nicolae cel din Mira Lichiei, a căruia pomenire o săvârșim astăzi. Căci viața lui a fost o cale a virtuții.

Virtute, la strămoșii nostri romani, însemna: bărbăție, putere. Și nu numai putere trupească, dar și forță spirituală, adecă stăpânire de sine. Adecă în virtute se vedește „o încordare a sufletului” (Climent Alexandrinul), care tinde spre tot mai bine. În acest înțeles virtutea este stăruința neîntreruptă în bine. Intr'un sens mai nou, virtuos este acela care stăpânește desăvârșit o artă oarecare. Părinții și Învățătorii Bisericii socotesc virtutea ca frumusețea și simetria sufletului (Isidor Pelusiotul) sau „o imitare a lui Dumnezeu din partea omului, amăsurat puterii lui” (sf. Grigorie de Nisa). Adecă, virtutea ar fi stabilirea din nou și în mod progresiv a asemănării omului cu Dumnezeu, asemănare ce nu se poate realiza decât prin eforturi neîntrerupte ale inteligenței și voinței spre împlinirea menirii lor. Așadar omul „se apropie de Dumnezeu prin virtute” (sf. Vasile cel Mare). Virtute este deci o dispoziție habituală a omului de a săvârși binele. Ori de câte ori i se prezintă ocazia. Pe când fapta bună este un bine răsleț, fără continuitate, virtutea e o stare permanentă în bine, în urma căreia omul săvârșește totdeauna binele ori de câte ori i se dă ocazia. „Căci nu este de ajuns — zice sf. Vasile cel Mare — să facem o faptă dreaptă, ci trebuie să o săvârșim și dintr'o dispoziție dreaptă, după cele zise: „*Vei urmări cu dreptate dreptatea*” (Deuteronom, 16, 20). Fiindcă nunumai o singură faptă desăvârșește pe omul de seamă, ci faptele virtuozitate trebuie să se întindă dealungul vieții întregi.” Așa stă scris: „*Blestemat este oricine nu stăruiește în toate lucrurile scrise în cartea Legii, ca să le facă*” (Gal. 3, 10; Deut. 27, 26). „*Căci cine păzește toată Legea și greșește într'o singură poruncă, se face vinovat de toate*” (Iac,

2, 10). Virtutea este, prin urmare, încordarea intensivă a minții și voinții, izvorâtă din credința evanghelică și dovedită prin fapte, de a împlini legea morală în toate punctele ei, din iubire către Dumnezeu și către deaproapele (Dragomir: Morala). Morala creștină ne atestă existența a două feluri de virtuți: teologice, care se îndreaptă spre Dumnezeu; și morale, care privesc pe oameni. Cele teologice sunt credința, speranța și iubirea, de care a fost vorba. Și despre trei din virtuțile morale: înțelepciunea, cumpătarea și bărbăția a fost vorba până acum. Despre a patra, adică despre dreptate ne vom ocupa mai târziu.

Din toate virtuțile descrise până acum tragem concluzia că virtutea în genere este o stare de înaltă moralitate, o habitudine a binelui, o desăvârșită armonie între suflet și corp, o culme a sârguințelor duhovnicești, depe înălțimea căreia nu mai este decât un pas până la desăvârșirea vieții veșnice: „Iată, v-am dat putere să călcați peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrășmașului” (Lc. 10, 19), — zice Mântuitorul. „Deci fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este” (Mt. 5, 48). Iar concluzia morală a învățăturii despre virtute e: s'o dorim, s'o practicăm.

Această dorință vie o nutrește, de pildă, fr. Ieronim în cartea sa: „Viața lui Pavel Pustnicul”. Acolo scrie că dacă Dumnezeu i-ar da putința să aleagă între tunica sf. Pavel și virtuțile lui, și între purpura împărătească, dar fără virtuți — ar prefera pe cea dintâiu” (O mie de pilde).

Dacă virtutea este un bun de dorit, cum să ajungem la el? Sf. Ioan Gură de Aur ne îndrumă: „Cea mai bună metodă și cea mai ușoară cale spre virtute este a nu te uita numai la ostenele, ci și la premiile unite cu ostenele: nu te uita la ele în chip separat. Așadar, când vei voi să dai milostenie, nu te uita la cheltuiala banilor, ci la strângerea dreptății. Nu te uita la bogăția care se deșartă, ci uită-te la vistieria care crește. Dacă vei posti, nu te gândi la traiul rău care vine din post, ci la odihna care răsare din traiul cel rău. Dacă vei priveghia, rugându-te, nu te uita la oboseala care vine din priveghiere, și gândește-te la încrederea ce răsare din rugăciune. Tot astfel fac și soldații: nu se uită la rane, ci și la răsplăți; nu la junghieri, ci la victorii; nu la morții cum cad, ci la vitejii încununăți. Tot astfel și cărmacii corăbiilor văd înaintea valurilor purtările, înaintea naufragiilor, afacerile ce le fac pe mare. Înaintea greutăților de pe mare bunățile ce le au după ce traversează marea. Așa fă și tu”.

B.

Informațiuni

■ INMORMĂNTAREA MITROPOLITULUI GURIE GROȘU al Basarabiei s'a făcut Duminecă în 21 Nov. Prohodul s'a oficiat în biserica mănăstirii Antim din Capitală și înhumarea a avut loc la mănăstirea Cernica.

La funeralii au luat parte numeroși demnitari ai țării în frunte cu I. P. S. S. Patriarhul Nicodim și dl prof. Ion Petrovici, ministrul Culturii Naționale și al Cultelor.

Despre meritele fericitului adormit au vorbit dl ministru I. Petrovici, P. S. Efrem Tighineanu, Șt. Ciobanu și I. Pelivan.

Reproducem din cuvântarea dlui Ministru următoarele pasagii:

Foarte tânăr, în timp ce alți compatrioți ai săi considerau Prutul ca marginea lumii, călugărul Gurie și-a creat posibilitatea să se strecoare în România liberă, să ajungă până la Sinaia, să vadă pe Regele Carol întemeietorul și să privească drept în ochi pe tânărul moștenitor al tronului, care era hărăzit în mai puțin de două decenii să ajungă Regele său și să-l înmâneze, într-o zi luminoasă, cărja mitropolitană.

Prin anii 1904—1905 se porneste în toată Rusia un freacăt de mișcare naționalistă. Se aud sunete de lanțuri desfăcute, deocamdată în forma mai modestă a unor drepturi la limba proprie în biserică și în școală. Această generozitate teoretică, stăpânitorii nu înțelegeau însă a o plăti din punga lor, încât catedra de limba română încuviințată la seminarul din Chișinău, monahul Gurie a întreținut-o din banii săi personali. Pe lângă cărțile pe care le putea aduce pe furș din țară, dintre care nu lipseau Povestile lui Creangă, acest tezaur de limbă națională în piese de aur curat, a întocmit el însuși un abecedar românesc scris cu slove chirilice, pe care l-a tipărit tot pe cheltulala sa. Grija firească de micile vlăstare ale neamului, nu l-a făcut să uite pe cei maturi, care aveau poate mai mare trebuință de însuflețire sau redreptare. Tot cu jertfe personale călugărul acesta patriot, a cărui cădelniță împrăștiată scipiri de jăratec românesc, a scos revista „Luminătorul” în anul 1907, când l s'a îngăduit în atmosfera unor idei mai liberale, să se întoarcă în Basarabia, de unde fusese câtăva vreme surghiunit, ca suspect de simțiminte centrifugale, în orice caz ca prea îndărătnic în a-și aminti originile lui...

Monahul Gurie, ajuns Arhimandrit, intră din nou în acțiune..., intră în Sfatul Țării și chiar în Guvernul Provizoriu, conducând în aparență Cultele provinciei, dar în realitate lucrând la o operă mai mare: pregătirea apelor basarabene să se reverse fără zăbavă în albia fluviului românesc. Până la acea zi pe care vrednicia fraților de peste Prut n'a lăsat-o să întârzie prea tare, Arhimandritul Gurie, neobosit în inițiative preparatoare, își retipărește abecedarul, acum

cu litere latine, așa precum erau slovele în care-și rostea simțirile mama cea adevărată.

Ce stranie e câteodată alcătuirea lucrurilor! Un ultim depozit din aceste făinoase abecedare pe care Arhimandritul naționalist le tipărise atuncea pentru nevoile fraților basarabeni, au slujit, după 25 de ani, la înfișarea românească a altei ramuri înstrăinate, a românilor transnistrienți!...

Ultimul ani ai Mitropolitului Gurie au fost umbriți de amărăciune. Om eminent bun, visător, la care mistica credinții se unea cu neglijarea detaliilor pământești, a avut de suferit din cauza bunătății sale și a încrederii pe care și-o puneă în oameni, judecându-i cu generozitate după chipul și asemănarea lui. Retras dela conducerea Eparhiei, el, un pasionat al slujbei religioase, în care simțea îndeobște fiorul divin al extasului, a mai suferit și din cauza neîntrebunțării sale...

Desigur primejdiile nu sunt încă complect înlăturate și brazda dreptății nu e de toți recunoscută. Dar acela care azi ne părăsește a trecut dincolo de marginea îndoelilor, plecând deopotrivă cu imaginea țării întregite prin vitejia ostașilor și poposind la picioarele Atotputernicului, unde strălucește lumina dreptății eterne. Acolo nu va sta degeaba cum nu a stat pe pământ!

După cuvântarea P. S. Efrem Tighineanu, a luat cuvântul d. St. Ciobanu, membru în Statul Țării, care a spus între altele:

Când a sunat glasul revoluției naționale, Arhimandritul Gurie își părăsește școala de învățători pe care o conducea, și în primele zile ale mișcărilor revoluționare ne pomenim cu el la Chișinău, — centrul mișcării naționale din Basarabia. Alături de noi ia parte la toate mișcărilor naționale, dela întruniri, congrese, și până la Republica moldovenească, unde el în calitate de ajutor de director al culturii, de camarad al meu, conduce cultele.

Mitropolitului Gurie i-a fost sortit să joace un rol istoric în viața spirituală a Basarabiei. În calitate de Mitropolit el restaurează limba și spiritul românesc în biserica din această provincie. Și aceasta o face cu același credință în Dumnezeu și cu același blândețe și tact, cu care a muncit întreaga viață. Iar crearea Facultății de teologie pornită din inițiativa lui și înfăptuită de d. ministru Petrovici încununează opera lui de înaltă însemnătate națională.

Fie-i țărâna ușoară!

■ **ATENEUL ROMÂN** a organizat o expoziție de arte decorative, în cadrele căreia ocupă o secție specială icoanele religioase, pictate pe pânză, pe lemn și pe sticlă, precum și icoanele lucrate în metal, mozaic și în lemn.

Pentru premiarea celor mai bune lucrări, au contribuit cu câte 50.000 lei I. P. S. S. Patriarhul Ni-

codim, Ministerul Cultelor și Ateneul. Au fost premiate lucrările cele mai bune.

I. P. S. S. Patriarhul Nicodim, vizitând expoziția, a mai dat 100.000 lei pentru organizarea viitoarei expoziții de arte decorative.

Mărturisim că inițiativa Ateneului Român merită toată lauda și atenția. Opera de încurajare și mai ales de selecționare a icoanelor religioase, este pe cât de necesară pe atât de binefăcătoare.

Așteptăm ca Institutul Biblic, cel puțin după alegerea modelelor de icoane din expoziția dela Ateneu, să poată pune în vânzare o colecție cât mai bună, cât mai completă și mai ieftină de icoane și icoane religioase.

■ **SERIA DE ABSOLVENȚI** ai Seminarului teologic de acum 51 ani, a avut zilele trecute tradiționala întrunire colegială, la Arad. Din cei 7 în viață, au fost de față numai 3: Pr. I. Popoviciu din Sân-Nicolaul-Mare, Pr. S. Bichiceanu din Nerău și P. Pop — refugiat din Bihor. Dintre aceștia, Păr. I. Popoviciu, deși în vârsta de 75 ani, a servit la Sf. Liturghie în Catedrală și a predicat, făcând aspre și drepte observații cu privire la „cosmeticuri“ și alte deșertăciuni care depărtează mai ales pe femeile dela morala creștină. Pentru frumoasa sa predică, Păr. Popovici a fost felicitat de P. S. S. Părintele Episcop Andrei.

■ **CERCUL CATHETIC**, al preoților și profesorilor de religie din Arad, și-a ținut ședința de toamnă, Marți în 23 Nov. sub președinția P. C. Păr. C. Turicu, delegatul P. S. S. Părintelui Episcop. S'a luat la cunoștință adresa Arhiepiscopiei Sibiului, privitoare la programa analitică și a manualelor de religie pentru școala primară; s'au luat dispozițiuni pentru ducerea la biserică, mărturisirea și cuminecarea elevilor în cursul postului Nașterii; s'a hotărât ca la conferințele cathetice să nu se dea preoților ca să țină lecții dintre cele mai ușoare ci tocmai dintre cele mai grele, ca din acestea să se poată trage învățăminte didactice. S'a stabilit ca să se țină în cursul lunii Februarie o lecție de model la Liceul comercial de fete din Arad. S'a primit propunerea Părintelui P. Tănăsioiu ca la școala de Ofițeri să se trimită un preot în fiecare Duminecă pentru conferințe și predici. Părintele C. Mureșan propune să se alcătuiască un nucleu de pedagogi, compus din trei membri cu experiență catehetică, sub președinția Prea Sfințitului Părinte Episcop Andrei, care să se ocupe cu problemele catehizării elevilor dela școlile primare, a elevilor extra școlari și a tineretului premilitar. Propunerea aceasta se transpune Ven. Consiliu Eparhial spre competență decideră.

■ **NUMIRI.** P. C. preot dr. Haralambie Cojocaru, asistent universitar la Facultatea de teologie din București, a fost numit profesor titular la catedra vacantă de „Istoria bisericii universale și patologia“, dela Academia teologică „Andreiană“ din Sibiu.

P. C. diacon dr. Emilian Vasilescu, asistent universitar la Facultatea de teologie din București, a fost numit profesor titular, fără gradație, la catedra vacantă de Apologetică și Sociologie dela aceeași Academie.

■ **MEDITAȚIE RELIGIOASĂ.** Așa după cum s'a anunțat, Sâmbătă 20 Nov. a. c. în Capela Internatului Diecezan de Fete, și-a început seria meditațiilor religioase, C. Părinte P. Bogdan, vorbind despre „Păcat“.

În cuvinte alese ne evidențiază starea de decădere în care lumea actuală se află, legându-și ideile, aspirațiile, scopurile acestei vieți de bunuri vremelnice, pieritoare, efemere, uitând, astfel, adevărurile eterne, transcendente, de iubire și de isvorul adevărat al ei...

...Dumnezeu — spune C. Sa — este centrul universului spiritual spre care tind toate, așa după cum în jurul soarelui converg toate astrele din sistemul său. Dumnezeu este iubire. Iubirea este puterea îndumnezeitoare a firii omenești. Dragostea face pe om mai aproape de Dumnezeu și înlătură prăpastia, deosebirea mare ce există între creatură și Creator. Acela care nu-i capabil de iubire, nu va putea fi nici mântuit și nici nu va intra în comuniune sinceră cu Dumnezeu. Cei împietriți la inimă nu pot iubi, și prin aceasta ei suferă...

...Păcatul — spune C. Sa, mai departe — este o dezordine în iubire; o tendință centrifugală, dar legătura iubirii cu Dumnezeu niciodată nu se stinge. Păcatul este o separare de Dumnezeu; îndepărtarea de binele suprem și o întoarcere asupra noastră; o răsvrătire împotriva lui Dumnezeu. Prin păcatul primordial a intrat răul în lume, care n'a rămas fără urmări rele și care constituie un pas al omenirii spre neant. Am pierdut prin păcat un bine, un tron, ca și Adam — domnia lumii. Prin păcat, omenirea, a pierdut perfecțiunile primite dela Dumnezeu. Omul, prin păcat, a coborât mai jos pe scara binelui, ba chiar și pe scara adevăratei civilizații. Acesta este păcatul strămoșesc, spre deosebire de cele personale...

...Dar, cu toate tendințele omului spre păcat și căderea lui, legătura dragostei lui Dumnezeu rămâne, dându-și, din iubire față de fiii Săi, pe unicul Său Fiu, jertfă pentru mântuirea noastră. Omul mai are speranță, un dor după fericirea pierdută. Există în sufletul omului un dor după raiu, care nu se poate satisface cu nimic din lumea aceasta. Binele care mântuie, căutat de om, nu se află prin mijloace omenești, ci numai în isvorul iubirii, în Dumnezeu. Iubirea este chemarea Tatălui: „Fiule, întoarce-te“ și nu uita că suntem chemați mereu să nu desnădăjduim; întoarce-te la Dumnezeu, care mai are îndurare și milă pentru fiii cei rătăciți, și care se întorc la pocăință.

Așa sfârșește conferința C. Sale, aclamat de un numeros public.

A. P.

Nr. 4987/1943.

Ordin-Circular

Miercuri, 1 Decembrie a. c. se împlinesc 25 ani dela Adunarea Națională din Alba-Iulia (1 Dec. 1918), când s'a decretat unirea Ardealului cu Țara-mamă.

Cu acest prilej P. C. Preoți din toată Eparhia, la ora 11 a. m. vor servi un Tedeum în fața autorităților și vor rosti o cuvântare ocazională.

Arad, în 22 Noembrie 1943.

† ANDREI
Episcop.

Nr. 4555/1943.

CONCURS

Pentru îndeplinirea prin *alegere* a parohiei de clasa a III-a (treia) Ramna, protopopiatul Buteni, se publică concurs cu termen de 30 de zile.

V E N I T E :

1. Sesiunea parohială de 32 jughere cadastrale.
2. Stolele și birul legal.
3. Salarul dela Stat.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, se vor înainta Consiliului Eparhial.

Preotul ales va plăti impozitele după beneficiul preoțesc din al său.

Recurenții, cu prealabila aprobare a protopopului sau a Consiliului Eparhial, se vor prezenta în sf. biserică din Ramna, pentru a servi, cânta și cuvânta și a face cunoștința credincioșilor.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 2 Noembrie 1943.

† ANDREI
Episcop.

Tratan Cibian
cons., ref. eparhial.

Școala de Duminecă

49. Program pentru Duminecă 5 Dec. 1943.

1. *Rugăciune*: Doamne și Stăpânul vieții mele... (Ceaslov, pg. 20).

2. *Cântare comună*: Nașterea Ta, Hristoase... (70. Cânt. rel. pg. 56).

3—4. *Cetirea Evangheliei* (Luca 13, 10—17) și *Apostolului* (Efesenii 6, 10—17) zilei, cu tâlcuire.

5. *Cântare comună*: Mântuirea a trimis Domnul (70. Cânt. rel. pag. 56).

6. *Cetire din V. T.*: Tot despre porunca V. dz. (Calea Mânt. Nr. 14 din 6 Sept. 1942).

7. *Povește morale*: Înțelepciunea adevărată. (Cartea înțel. lui Sol. c. 1).

8. *Intercalații*: (Poezii rel. etc.).

9. *Cântare comună*: Unule-Născut Fiule...

10. *Rugăciune*: Stăpâne atotputernice și necuprins, puterea cea începătoare de lumină și nepătrunsă, Părintele Ființei celei ipostatice și Purcătorul Duhului Tău celui de o putere, care pentru îndurările milostivirii și pentru negrăita bunătate nu ai trecut cu vederea ființa omenească cea cuprinsă de întunerecul păcatului, ci dumnezeieștile lumini ale sfințelor Tale învățături le-ai strălucit în lume mai întâi prin lege și prin prooroci, iar mai apoi pe Fiul Tău cel unul născut al binevoit să ne răsără nouă trupește și la strălucirea luminii Tale să ne povățuiască: fie urechile Tale luătoare aminte, la glasul rugăciunii no stre și ne dăruiește nouă, Doamne, cu inimă deșteaptă și trează să petrecem toată noaptea vieții acesteia, așteptând venirea Fiului Tău și Dumnezeuul nostru, Judecătorul tuturor, nu culcați și dormind, ci priveghind și deșteptați spre lucrarea poruncilor Tale să ne aflăm, și întru bucuria Lui împreună să strigăm, unde este glasul cel neîncetat al celor ce prăznuesc și nespusa dulceață a celor ce priveșc frumsețea feții Tale celei negrăite. Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești, și Ție mărire înălțăm: Tatălui celui fără de început, împreună cu unul născut Fiul Tău și cu preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

*

(A se vedea „Instrucțiunile“ din Nr. 1/1943).

A.